

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 15/22
Luxembourg, 25. jaanuar 2022

Kohtuotsus (kohtuasi C-638/19 P)
komisjon vs. European Food jt

Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et komisjon ei olnud pädev kontrollima riigiabi käsitlevate õigusnormide seisukohast kahjuhüvitist, mille Rumeenia maksis Rootsi investoritele vahekohtuotsuse täitmiseks

Kuigi selles vahekohtuotsuses nõustuti nende investorite argumentidega, mille kohaselt see liikmesriik tunnistas maksustiimulite kava õigusvastaselt kehtetuks enne liiduga ühinemist, anti komisjoni käsitletud abi siiski pärast seda ühinemist

Rootsi Kuningriik ja Rumeenia sõlmisid 29. mail 2002 kahepoolse investeeringute edendamise ja vastastikuse kaitsmise lepingu (edaspidi „kahepoolne investeerimisleping“), mille artikli 2 lõige 3 näeb ette, et kumbki lepingupool tagab igal ajal teise lepingupoole investorite investeeringute õiglase ja võrdse kohtlemise. Kahepoolne investeerimisleping näeb ka ette, et investorite ja lepingu allkirjastanud riikide vahelised vaidlused lahendatakse vahekohtus.

Rumeenia Euroopa Liiduga ühinemisläbirääkimiste raames tunnistas Rumeenia valitsus 2005. aastal kehtetuks ebasoodsas olukorras olevate piirkondade investoritele riigi maksustiimulite kava (edaspidi „maksustiimulite kava“).

Mitu Rootsi investorit leidsid, et maksustiimulite kava kehtetuks tunnistades rikkus Rumeenia oma kohustust tagada kahepoolse investeerimislepingu kohaselt nende investeeringute õiglane ja võrdne kohtlemine, ning palusid moodustada vahekohtu, et see mõistaks tekitatud kahju eest välja hüvitise. Vahekohus mõistis 11. detsembri 2013. aasta otsusega Rumeenialt nimetatud investorite kasuks välja kahjuhüvitise summas 178 miljonit eurot.

Kuigi Euroopa Komisjon teavitas korduvalt vajadusest järgida selles küsimuses riigiabi valdkonnas kohaldatavaid norme ja menetlusi, maksid Rumeenia ametiasutused vahekohtu välja mõistetud hüvitise Rootsi investoritele välja.

30. märtsi 2015. aasta otsusega (edaspidi „vaidlusalune otsus“)¹ kvalifitseeris komisjon selle hüvitise maksmise siseturuga kokkusobimatuks riigiabiks, keelas selle rakendamise ja kohustas juba makstud summad tagasi nõudma.

Üldkohus, kellele esitati mitu hagi, tühistas selle otsuse², põhjendades tühistamist sisuliselt sellega, et komisjon kohaldas oma pädevust tagasiulatuvalt asjaoludele, mis leidsid aset enne Rumeenia ühinemist liiduga 1. jaanuaril 2007. Üldkohus lähtus nimelt eeldusest, et Rumeenia andis kõnealuse abi ajal, mil maksustiimulite kava kehtetuks tunnistati, st 2005. aastal.

Euroopa Kohtu suuskoda tühistas selle Üldkohtu otsuse ja kinnitas komisjoni pädevust vaidlusalune otsus vastu võtta, saatis samas aga kohtuasja Üldkohtusse tagasi, et viimane langetaks otsuse talle esitatud nende väidete ja argumentide osas, mis puudutavad vaidlusaluse otsuse põhjendatust.

¹ Komisjoni 30. märtsi 2015. aasta otsus (EL) 2015/1470 Rumeenia antud riigiabi SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) kohta – Vahekohtu 11. detsembri 2013. aasta otsus juhtumis Micula vs. Rumeenia (ELT 2015, L 232, lk 43).

² 18. juuni 2019. aasta kohtuotsus European Food jt vs. komisjon, [T-624/15](#), [T-694/15](#) ja [T-704/15](#).

Euroopa Kohtu hinnang

Kuna komisjon sai pädevuse kontrollida ELTL artikli 108 alusel Rumeenia võetud abimeetmeid alates viimase ühinemisest liiduga, siis tuletas Euroopa Kohus meelde, et riigiabi tuleb pidada antuks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ajal, mil abisaajale antakse kohaldatavate riigisiseste õigusnormide alusel õigus abi saada. Otsustav kriteerium selle hetke kindlaksmääramisel on see, kui abisaajal tekib konkreetne õigus seda abi saada ja kohustatud riigil sellele õigusele vastav kohustus nimetatud abi anda. Just sel hetkel võib selline meede tekitada konkurentsimoonutusi, mis võivad kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Käesolevas asjas tuvastas Euroopa Kohus, et kuigi õiguse saada hüvitist kahju eest, mida Rootsi investorid väidetavalt kandsid, põhjuseks oli küll see, et Rumeenia tunnistas kõnealuse maksustiimulite kava kahepoolset investeerimislepingut väidetavalt rikkudes kehtetuks, anti see kahjuhüvitise saamise õigus siiski 11. detsembri 2013. aasta vahekohtuotsusega, millega mitte ainult ei tuvastatud selle õiguse olemasolu, vaid määrati ka kindlaks kahjuhüvitise suurus. Alles vahekohtumenetluse tulemusel saavutasid need investorid selle kahjuhüvitise tegeliku maksmise, kuigi selle hüvitisega hüvitatakse osaliselt kahju, mida nad väidetavalt said ajavahemikul, mis eelnes Rumeenia ühinemisele liiduga.

Arvestades seega asjaolu, et kõnealune abi anti pärast Rumeenia ühinemist liiduga, **rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta leidis, et komisjon ei olnud *ratione temporis* pädev vaidlusalust otsust ELTL artikli 108 alusel vastu võtma.**

Euroopa Kohus täpsustas, et küsimus, kas vahekohtuotsusega välja mõistetud kahjuhüvitis võib kujutada endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, jääb tema pädevusest apellatsioonimenetluses välja, kuna Üldkohus seda ei käsitlenud. Pealegi ei saa ELTL artiklist 108 komisjonile tulenev pädevus sõltuda mingil juhul selle küsimuse analüüsimise tulemusest, kuna selle sätte alusel toimuva komisjoni ennetava kontrolli eesmärk on muu hulgas teha kindlaks, kas kõnealune kahjuhüvitis on riigiabi.

Lõpuks tuvastas Euroopa Kohus, et Üldkohus rikkus õigusnormi ka sellega, et ta järeldas, et Euroopa Kohtu otsus Achmea³ ei ole käesolevas asjas asjakohane.

Euroopa Kohus leidis Achmea kohtuotsuses, et ELTL artiklitega 267 ja 344 on vastuolus kahe liikmesriigi vahel sõlmitud rahvusvaheline leping, mille kohaselt ühe liikmesriigi investor võib vaidluse korral, mis puudutab teises liikmesriigis tehtud investeeringuid, algatada viimati mainitud liikmesriigi vastu menetluse vahekohtus, mille pädevusega see liikmesriik on kohustunud nõustuma. Sellise lepingu sõlmimisega nõustuvad liikmesriigid nimelt välja jätma omaenda kohtute pädevusest ja seega kohtuliku kontrolli süsteemist, mille nad ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt on kohustatud kehtestama liidu õigusega hõlmatud valdkondades, vaidlused, mis võivad puudutada liidu õiguse kohaldamist või tõlgendamist.

Käesoleval juhul ei olnud vaidlust selles, et **Rootsi investorite taotletud kahjuhüvitis puudutas ka kahju, mis väidetavalt tekkis pärast Rumeenia liiduga ühinemist, alates millest oli liidu õigus, sealhulgas ELTL artiklid 107 ja 108, selles liikmesriigis kohaldatav.** Seetõttu ei saa vahekohtusse antud vaidlust käsitada nii, et selle kõik asjaolud piirduvad ajavahemikuga, mil Rumeenia, kes ei olnud veel liiduga ühinenud, ei olnud kohtuotsusest Achmea tulenevate eeskirjade ja põhimõtetega veel seotud. Samuti on selge, et see vahekohus ei asu liidu kohtusüsteemis, kuna see kohus ei kuulu kaebeõiguse süsteemi, mille liikmesriigid ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt peavad liidu õigusega hõlmatud valdkondades ette nägema.

Neil tingimustel muutus Rumeenia antud nõusolek alluda kahepoolse investeerimislepinguga ette nähtud vahekohtumenetlusele pärast selle liikmesriigi liiduga ühinemist esemetuks.

Euroopa Kohus tühistas kõiki neid kaalutlusi arvestades apellatsioonkaebusega vaidlustatud kohtuotsuse ja saatis kohtuasja tagasi Üldkohtusse, et viimane langetaks otsuse talle esitatud

³ 6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, [C-284/16](#) (vt ka pressiteade [nr 26/18](#)).

nende väidete ja argumentide osas, mis puudutavad vaidlusaluse otsuse põhjendatust ning eelkõige küsimust, kas selles käsitletud meede vastab sisuliselt ELTL artikli 107 lõikes 1 sätestatud tingimustele.

MÄRKUS: Euroopa Kohtule võib esitada õigusküsimustega piirduva apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse või määruse peale. Üldjuhul ei ole apellatsioonkaebusel peatavat toimet. Kui apellatsioonkaebus on vastuvõetav ja põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Üldkohtu lahendi. Kui menetlusstaadium seda lubab, võib Euroopa Kohus teha ise asja suhtes lõpliku kohtuotsuse. Vastasel juhul suunab ta asja tagasi Üldkohtusse, kes on seotud Euroopa Kohtu poolt apellatsioonimenetluses tehtud otsusega.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127